

Sp. zn. 2694/2019/VOP/KPV
Č. j. KVOP-15793/2020
Datum 22. dubna 2020

Vážený pan
Mgr. František Boháček
ústřední ředitel
Česká správa sociálního zabezpečení
Křížová 25
225 08 Praha 5

Vážený pane řediteli,

dovoluji si Vás seznámit se svým závěrečným stanoviskem ve věci postupu České správy sociálního zabezpečení (dále také jen „ČSSZ“) při rozhodování o invalidním důchodu pana A., bytem xxxx (dále jen „stěžovatel“), a **navrhnout Vám opatření k nápravě zjištěného pochybení ČSSZ při stanovení rozsahu doplatku důchodu stěžovateli v souvislosti se změnou data vzniku jeho invalidity.**

Moje předchůdkyně Mgr. Anna Šabatová, Ph.D., po šetření provedeném na základě podnětu stěžovatele vydala dne 29. 1. 2020 zprávu o šetření, kterou příkládám. Konstatovala v ní pochybení ČSSZ při posouzení zdravotního stavu stěžovatele dne 5. 10. 2016 spočívající v absenci přesvědčivého odůvodnění stanovení data vzniku invalidity dnem 21. 9. 2016, což je den posledního psychiatrického vyšetření před posouzením. Toto pochybení již ČSSZ napravila, když vyvolala mimořádnou kontrolní lékařskou prohlídku, jejímž výsledkem je změna data vzniku invalidity a přiznání invalidního důchodu stěžovateli již od 17. 8. 2011. Dalšího pochybení se ČSSZ dopustila tím, že na žádost stěžovatele ze dne 8. 9. 2018 o revizi rozhodnutí reagovala pouze vysvětlujícím dopisem, přitom měla provést řízení o změně a vydat ve věci rozhodnutí. Protože ale ČSSZ o invalidním důchodu stěžovatele nově rozhodla, nebylo třeba v tomto případě přijetí dalších opatření.

ČSSZ také nesprávně stanovila období, za které stěžovateli poskytla doplatek důchodu. Důchod doplatila pouze za dobu od 1. 7. 2014, tedy za dobu 5 let nazpět ode dne oznámení bývalé ochránkyně o zahájení šetření. Při prvním posouzení zdravotního stavu stěžovatele dne 5. 10. 2016 na OSSZ Brno-venkov však posudková lékařka nezdůvodnila přesvědčivě datum vzniku invalidity. V důsledku tohoto nesprávného postupu přiznala ČSSZ stěžovateli invalidní důchod od pozdějšího data, než od kterého mu náležel. Vzhledem k zavinění orgánu sociálního zabezpečení neplatí pro doplatek důchodu pětileté omezení a ČSSZ měla důchod stěžovateli doplatit za dobu ode dne přiznání důchodu, tedy od 17. 8. 2011. **V tomto bodě nápravy dosaženo nebylo.**

K závěrům šetření a zjištěnému pochybení se dne 25. 2. 2020 vyjádřila ředitelka odboru Kanceláře ústředního ředitele ČSSZ Mgr. Ivana Žáčková. Uvedla, že odbor lékařské posudkové služby ČSSZ (dále jen „odbor LPS ČSSZ“) znovu provedl recenzi posouzení zdravotního stavu stěžovatele a setrvává na svém stanovisku, že při posouzení na OSSZ Brno-venkov dne 5. 10. 2016 nedošlo k pochybení. Posudek vycházel z dostatečné zdravotní dokumentace a rozdíly v posudkovém zhodnocení a stanovení data vzniku invalidity jsou dány odlišným odborným názorem v rámci širší správní úvahy. Samotná

zmínka o nepříznivosti zdravotního stavu, která je ve zdravotní dokumentaci stěžovatele vedena, a skutečnosti vyplývající ze shromážděných zpráv o předchozí odborné péči se tehdy nejevily jako posudkově významné s posudkovým dopadem. Odbor LPS ČSSZ tedy nadále zastává názor, že při posouzení zdravotního stavu stěžovatele dne 5. 10. 2016 se nejednalo o nesprávný postup orgánu sociálního zabezpečení. ČSSZ proto neshledala důvod pro přiznání doplatku ve větším než doposud poskytnutém rozsahu.

Vyjádření Mgr. Ivany Žáčkové mě o správnosti postupu ČSSZ nepřesvědčilo, nepřineslo nic nového, potvrzují tedy závěry uvedené ve zprávě o šetření ze dne 29. 1. 2020.

Odbor LPS ČSSZ dle vyjádření ředitelky odboru Kancelář ústředního ředitele setrvává na svém stanovisku, že při posouzení dne 5. 10. 2016 nedošlo k pochybení. To je poněkud překvapivé tvrzení, když mimořádná kontrolní lékařská prohlídka se uskutečnila právě z podnětu odboru LPS ČSSZ, protože stanovení data vzniku invalidity vyznívalo nepřesvědčivě a nebylo možno vyloučit, že invalidita mohla být stanovena dříve. Odbor LPS ČSSZ tedy měl o dostatečném a přesvědčivém zjištění stavu věci pochybnosti, a proto vyvolal mimořádnou kontrolní lékařskou prohlídku *za účelem přesvědčivé objektivizace a řádného zdůvodnění výsledku posouzení se zaměřením na stanovení data vzniku invalidity v dřívějším období*, jak dne 6. 8. 2019 uvedla v reakci na zahájení šetření vedoucí oddělení stížností Ing. Zuzana Černá.

Nedílnou složkou činnosti posudkového lékaře a posouzení zdravotního stavu žadatele o invalidní důchod či jeho příjemce je i činnost správní. Výstupem činnosti posudkového lékaře je posudek o invaliditě, na postup při jeho vydání se mimo jiné vztahují základní zásady činnosti správních orgánů. A součástí správního orgánu je i posudkový lékař, i on tedy musí postupovat tak, aby byl zjištěn stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti. Posudkový lékař musí zjistit všechny posudkově významné skutečnosti, za tím účelem si opatřit všechny nezbytné podklady ze zdravotnické dokumentace posuzovaného, musí se přesvědčivě vypořádat se všemi zjištěnými skutečnostmi, které by mohly být významné pro posouzení zdravotního stavu, a řádně odůvodnit závěry, k nimž dospěje. Odůvodnění posudkového závěru, jehož součástí je také den vzniku invalidity, je nezbytnou náležitostí posudku o invaliditě. Jestliže posudek neobsahuje náležité odůvodnění, není úplný a přesvědčivý, což zakládá vadu správního řízení ve věci invalidního důchodu.

Podle vyjádření Mgr. Ivany Žáčkové se předchozí odborná péče zmíněná v posudku ze dne 5. 10. 2016 tehdy nejevila jako posudkově významná s posudkovým dopadem. To však posudková lékařka v posudku neuvedla. Proč tedy dlouhodobé sledování stěžovatele na psychiatrii a jeho opakované hospitalizace zmiňovala, když se k jejich relevanci pro posudkové hodnocení vůbec nevyjádřila? U duševních onemocnění je třeba se jejich vývojem důsledně zabývat. Ve spisu jsou založena rozhodnutí o opakovaném přerušení studia stěžovatele na gymnáziu, je to uvedeno i v žádosti o přiznání důchodu. Ani těmto skutečnostem ale posudková lékařka nevěnovala pozornost, přesněji řečeno z obsahu posudku to nevyplývá. Přitom problematické jevy v osobní, rodinné či pracovní anamnéze, včetně přípravy na budoucí povolání, mohou nasvědčovat rozvoji duševního onemocnění.

Není pochyb o tom, že se posudková lékařka při posouzení zdravotního stavu stěžovatele na OSSZ Brno-venkov dne 5. 10. 2016 dopustila pochybení, když stanovila datum vzniku invalidity dnem posledního psychiatrického vyšetření, aniž svůj závěr dostatečně a přesvědčivě odůvodnila. Při mimořádné kontrolní lékařské prohlídce nařízené z podnětu odboru LPS ČSSZ nedošlo k nápravě spočívající v dodatečném odůvodnění závěru o dni vzniku invalidity, ale naopak k jeho změně a stanovení dřívějším datem. Posuzující lékařka se přitom zabývala vývojem onemocnění stěžovatele a své závěry zdůvodnila. Argumentaci odlišným subjektivním odborným názorem, kterou ČSSZ v obdobných situacích používá, pokládám v tomto případě za lichou. Nemohu za odlišný subjektivní názor považovat pominutí jedné z důležitých okolností pro posouzení dopadu duševního onemocnění na pracovní schopnost, kterou je vývoj a průběh tohoto onemocnění, stejně jako rizikové jevy v přípravě na budoucí povolání.

Trvám tedy na závěru, že ČSSZ přiznala stěžovateli invalidní důchod od pozdějšího data, než od kterého mu náležel, v důsledku pochybení při posouzení jeho zdravotního stavu.

Vzhledem k tomu, že pochybení vytknuté ve zprávě o šetření nebylo dotčeným úřadem napraveno, navrhuji v souladu s ustanoveními § 18 odst. 2 a § 19 zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů, přijetí opatření k nápravě.

Navrhuji, aby ČSSZ doplatila stěžovateli invalidní důchod dle § 56 odst. 1 písm. b) věta třetí zákona č. 155/1995 Sb.¹ i za období od 17. 8. 2011 do 30. 6. 2014.

Vážený pane řediteli, dle ustanovení § 20 odst. 1 zákona o veřejném ochránci si Vás dovoluji požádat, abyste se do 45 dnů ode dne doručení k tomuto stanovisku vyjádřil a informoval mě o přijatých opatřeních k nápravě. Stanovisko zasílám rovněž paní matce stěžovatele, která jej zastupuje.

Děkuji Vám za spolupráci.

S pozdravem

JUDr. Stanislav Křeček v. r.
veřejný ochránce práv
(dopis je opatřen elektronickým podpisem)

Příloha

Zpráva o šetření ze dne 29. 1. 2020

1 Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění platném od 1. 1. 2009